

پرسشنامه‌ی مارکس

برگرفته از کتاب: «گزیده نوشته‌های کارل مارکس در جامعه‌شناسی و فلسفه اجتماعی»، ث. ب. باتامور و م. روبل، ترجمه‌ی پرویز بابایی، انتشارات نگاه، ص ص ۲۶۳-۲۵۲

یادداشت مقدماتی

مارکس در ۵ نوامبر ۱۸۸۰ در نامه‌یی به سورژ نوشت که وی برای Benoit Malon's Revue Socialiste پرسشنامه‌ی فراهم کرده بود که نسخه‌های زیادی از کپی‌های آن در سراسر فرانسه توزیع شده است. «چندی بعد گوئسد Cuesde به لندن آمد برای اینکه در همکاری با ما (من، انگلس و لافارک) یک برنامه‌ی انتخاباتی برای کارگران در رابطه با نزدیک شدن انتخابات تدارک ببیند.»

پرسش نامه نخست در Revue Socialiste روز ۲۰ آوریل ۱۸۸۰ انتشار یافت افزون بر این ۲۵۰۰۰ نسخه تجدید چاپ و «برای تمامی انجمن‌های کارگری برای گروه‌ها و محافل سوسیالیستی و دموکراتیک برای مطبوعات فرانسوی و به هر کس دیگری که خواهان آن بود توزیع شد». این نسخه‌ها بدون تاریخ بودند.

متن پرسش‌نامه با مقدمه‌ی مختصری ارائه می‌شود که بررسی‌هایی را در مورد شرایط طبقه کارگر توسط حکومت انگلیس یادآوری می‌کند و اقدام مشابهی را به حکومت فرانسه توصیه می‌نماید. در عین حال کارگران شهر و روستا را ترغیب می‌کند که به پرسش‌نامه پاسخ دهند زیرا تنها آنان می‌توانند «با شناخت کامل پلشتی‌هایی را که متحمل می‌شوند» توصیف کنند. «فقط آنان، و نه هیچ نجات بخش فراطبیعی، می‌توانند فعالانه در مان‌هایی را برای بیماری‌های اجتماعی که از آنها رنج می‌برند پیدا کرده و به مورد اجرا بگذارند.» درخواست همچنین خطاب به «سوسیالیست‌ها از همه‌ی مکاتب» بود که با تمایل به اصلاحات اجتماعی باید تمایل به شناخت دقیق و مثبت شرایطی داشته باشند که در آن طبقه‌ی کارگر، یعنی طبقه‌یی که آینده متعلق به اوست، زندگی و کار می‌کند.

مقدمه در پایان اعلام می‌کند که پاسخ‌ها طبقه بندی خواهند شد و اطلاعاتی برای سلسله مقالات خاصی برای انتشار در Revue Socialiste فراهم خواهند کرد و سپس در مجلدی گرد خواهند آمد.

پرسش‌نامه در چهار بخش است و بر روی هم ۱۰۱ پرسش دارد. بخش نخست به نوع شغل و شرایط کار می‌پردازد؛ دومی مربوط به ساعات کار و فراغت است؛ پرسش سوم شرایط استخدام مزدها و هزینه‌ی زندگی و چهارمی مبارزه‌ی طبقاتی برای بهبود شرایط را مد نظر قرار می‌دهد.

پرسش نامه

بخش اول

۱. شغل شما چیست؟
۲. کارگاهی که شما در آن کار می‌کنید متعلق به یک سرمایه دار یا به یک شرکت سهامی تعلق دارد؟ نام کارفرمایان سرمایه دار یا مدیران شرکت را ذکر کنید.
۳. شمار کارکنان را معلوم نمایید.
۴. سن و جنسیتشان را ذکر کنید.
۵. حداقل سن (کودکان پسران) و دختران شاغل چیست؟
۶. شمار متصدیان و مدیران دیگری را که مزدبگیران عادی نیستند ذکر کنید
۷. آیا کارآموز یا مبتدی هم دارید؟ چند نفر؟
۸. آیا علاوه بر کارگرانی که معمولاً و منظمأً به کار اشتغال دارند کارکنان فصلی یا دوره‌یی نیز به کار گرفته می‌شوند؟
۹. کار صنعتی کارفرمای شما منحصرأً یا مقدمأً برای بازار محلی، برای بازار ملی یا برای صدور است؟
۱۰. کارگاه در روستا یا در شهر است؟ نام محل استقرار آن را ذکر کنید.
۱۱. اگر کارگاه شما در روستاست، آیا کار صنعتی شما، زندگی شما را تأمین می‌کند یا باید آن را با کار کشاورزی تکمیل نمایید؟
۱۲. کار شما با دست یا با کمک ماشین انجام می‌شود؟
۱۳. جزییات تقسیم کار در صنعت‌تان را ذکر کنید.
۱۴. از بخار به جهت نیروی محرک استفاده می‌کنید؟
۱۵. شمار کارگاه‌هایی را که در آن شاخه‌های گوناگون صنعت مشغول کاراند ذکر نمایید. شاخه‌ی ویژه‌یی که شما در آن کار می‌کنید شرح دهید، اطلاعاتی نه فقط درباره جنبه‌های فنی بلکه درباره فشار عضلانی و عصبی در حین کار و اثرات کلی کار بر سلامت کارگران ذکر کنید.
۱۶. شرایط بهداشتی در کارگاه مساحت اتاق‌ها، فضای واگذار شده به هر کارگر، تهویه دما، دوغاب یا سفیدی دیوارها، دستشویی و توالت، نظافت عمومی، سر و صدای ماشین‌ها، گرد فلز، رطوبت و جز آن‌ها را توصیف کنید.
۱۷. آیا گونه‌یی نظارت شهرداری یا حکومتی در شرایط بهداشتی کارگاه وجود دارد؟
۱۸. آیا در صنعت شما هر گونه دود یا بخاری که سبب بیماری خاصی در میان کارگران باشد وجود دارد؟
۱۹. آیا کارگاه بیشتر فضای کارگاه را اشغال کرده است؟
۲۰. آیا ماشین‌ها سیستم انتقال نیرو و موتورهای تهیه نیرو، ضمانتی برای اجتناب از هرگونه حادثه‌یی دارند؟
۲۱. حوادثی را که تاکنون اتفاق افتاده و شما شاهد آن بوده‌اید برشمارید.
۲۲. اگر شما در معدن کار می‌کنید اقدامات حفاظتی را که کارفرمای شما برای تضمین تهویه و جلوگیری از انفجارها و حوادث خطرناک دیگر پیش‌بینی کرده بر شمارید.

۲۳. اگر شما برای کارهای شیمیایی در کارخانه‌یی در صنعت فلزکاری، یا در هر صنعت دیگری استخدام شده‌اید که به ویژه خطرناک است، اقدامات تأمین سلامت از سوی کارفرما را بر شمارید.

۲۴. روشنایی کارگاه یا کارخانه شما چگونه تأمین می‌شود به وسیله گاز، پارافین و جز آن‌ها.؟

۲۵. در صورت ایجاد حریق وسایل اضطراری به قدر کفایت موجود است؟

۲۶. در صورت وقوع حوادث کار فرما قانوناً مجبور به پرداخت غرامت به کارگر و خانواده‌اش هست؟

۲۷. در غیر این صورت یعنی در صورت فقدان قانون آیا او هرگز به کسانی که تاکنون با کار خود در کارگاه وی را ثروتمند کرده‌اند، غرامتی پرداخته است؟

۲۸. آیا در کارگاه شما از سرویس درمانی و پزشکی خبری هست؟

۲۹. اگر شما در خانه کار می‌کنید، وضع اتاق کار خود را توصیف کنید. آیا شما فقط با ابزار کار می‌کنید یا از ماشین‌های دستی (کوچک)

استفاده می‌نمایید؟ آیا از کودکان یا کسان دیگری کمک می‌گیرید (خواه بزرگسالان یا کودکان زن یا مرد؟) آیا برای مشتریان منفرد یا

برای یک کنتراتیجی کار می‌کنید؟ شما با فرد اخیر مستقیماً معامله می‌کنید یا با واسطه‌ی دلال؟

بخش دوم

۳۰. ساعات کار روزانه‌تان و روزهای کار در هفته را ذکر کنید.

۳۱. مدت تعطیلات سالانه را ذکر کنید.

۳۲. وقفه‌ی کار و استراحت در میان کار روزانه چقدر است؟

۳۳. غذاها در فواصل منظم یا به طور غیر منظم صرف می‌شود؟ آیا در کارگاه یا جای دیگر صرف می‌شود؟

۳۴. آیا در طی صرف غذا کارتان را ادامه می‌دهید؟

۳۵. در صورت استفاده از نیروی بخار چه وقت این نیرو به کار می‌افتد و چه وقت خاموش می‌شود؟

۳۶. کار شبانه هم در کارگاه شما هست؟

۳۷. ساعات کار کودکان و نوجوانان زیر سن ۱۶ سال را ذکر کنید.

۳۸. آیا شیفت‌های کودکان و نوجوانان که طی ساعات کار با یکدیگر تعویض می‌شوند وجود دارد؟

۳۹. آیا حکومت یا شهرداری قوانین مربوط به استخدام کودکان را به مورد اجرا گذارده‌اند؟ آیا کارفرما به این قوانین اعتنا می‌کند؟

۴۰. آیا مدرسی برای کودکان و نوجوانان استخدام شده در حرفه‌ی شما وجود دارد؟ در این صورت ساعات کار مدرسه چقدر است؟ چه کسی

مدارس را اداره می‌کند؟ در آن‌ها چه آموخته می‌شود؟

۴۱. هنگام ادامه کار در شبانه، روز شیفت‌ها چگونه سازماندهی شده‌اند؟

۴۲. طی ادوار فعالیت صنعتی شدید، افزایش عادی در ساعات کار چقدر است؟

۴۳. آیا تمیز کردن ماشین‌ها توسط کارگرانی انجام می‌گیرد که برای این کار استخدام شده‌اند یا در طی مدت کار روزانه مفت و مجانی توسط

همان کارگرانی انجام می‌گیرد که روی آن‌ها کار می‌کنند؟

۴۴. مقررات و جریمه‌های دیر رسیدن به کارگاه بر چه اساس است؟ در چه زمانی کار روزانه آغاز می‌شود و چه زمانی پس از غذا دوباره ادامه می‌یابد؟

۴۵. چه مدت زمانی شما برای رسیدن به سر کار و برگشتن به خانه‌تان صرف می‌کنید؟

بخش سوم

۴۶. چه نوع قرارداد کاری با کارفرمای‌تان دارید؟ روزانه؟ هفتگی، ماهانه؟

۴۷. چه شرایطی برای دادن و دریافت اخطار قرار داده شده است؟

۴۸. در صورت فسخ قرارداد از سوی کارفرما چه جریمه‌یی برای وی پیش‌بینی شده است؟

۴۹. در صورت فسخ قرارداد توسط کارگر چه جریمه‌یی به کارگر تحمیل می‌شود؟

۵۰. در صورت وجود کارآموزان شرایط قرارداد آنان چیست؟

۵۱. کار شما منظم یا نامنظم است؟

۵۲. در حرفه‌ی شما آیا کار فصلی است یا در زمان‌های عادی است که در عرض سال کم و بیش به طور یکنواخت گسترش می‌یابد؟ اگر کار

شما فصلی است در ادوار میان کار کردن چگونه زندگی می‌کنید؟

۵۳. شما برحسب زمان کارمزد می‌گیرید یا مطابق تعداد قطعات که می‌سازید؟

۵۴. اگر برحسب زمان، کارمزد می‌گیرید؟ مزد شما ساعتی است یا روزانه؟

۵۵. برای اضافه کاری مبلغی هم به شما پرداخت می‌شود و چه مبلغی؟

۵۶. اگر شما کارمزد هستید نرخ ثابتی به شما پرداخت می‌شود؟ اگر شما در صنعتی استخدام شده‌اید که در آن کار انجام شده با کمیت یا

وزن همچون در معادن، مقیاس می‌گردد؟ کارفرمای شما یا نماینده‌اش برای بالا کشیدن بخشی از درآمد شما به حقه بازی متوسل می‌شود؟

۵۷. اگر شما کارمزد هستید کیفیت کالایی که ساخته‌اید بهانه‌یی برای کسر بخشی از دستمزد شما نمی‌شود؟

۵۸. چه مدتی طول می‌کشد که کارفرما در قبال کار انجام شده خواه به صورت زمان کار یا به صورت کارمزد دستمزدتان را پرداخت کند؟ در

پایان هفته یا پایان ماه و جز آنها؟

۵۹. شما به کارفرمای‌تان اخطار داده‌اید که معطلی در پرداخت دستمزدتان مستلزم توسل مکرر به نزول خواران و پرداخت منفعت با نرخی بالا و

محروم کردن خود از اشیاء مورد نیاز یا مدیون شدن به کسبه و شرم‌منده شدن در نزد آن‌ها است. آیا می‌دانید مواردی را که کارگران به دلیل ورشکستگی کارفرمایان‌شان دستمزدشان را بر باد داده‌اند؟

۶۰. آیا مزدهای شما را مستقیماً کارفرما می‌پردازد یا دلان (کنتراتی‌چی‌ها)؟

۶۱. اگر کنتراتی‌چی‌ها یا واسطه‌های دیگر دستمزد شما را می‌پردازند، شرایط قرار داد شما چیست؟

۶۲. نرخ مزد روزانه و هفتگی شما به پول چه مبلغ است؟

۶۳. مزدهای زنان و کودکانی که در همان کارگاه شما کار می‌کنند چه میزان است؟

۶۴. در ماه گذشته بالاترین مزد روزانه‌ی شما چه مبلغ بود؟

۶۵. بالاترین نرخ دستمزد کار قطعه‌یی... چقدر بود؟
۶۶. مزد شما طی همان دوره چقدر بود و اگر شما خانواده‌یی دارید مزدهای همسر و کودکانتان چقدر بود؟
۶۷. آیا مزدهای شما تماماً به پول پرداخت می‌شود یا به وسایل دیگر؟
۶۸. اگر شما محل مسکونی خود را از کارفرمایان اجاره کرده‌اید شرایط آن چیست؟ او اجاره را از مزدتان کسر می‌کند؟
۶۹. نرخ‌های لوازمی که به قرار زیر نیاز دارید چه مبلغ است؟
- الف) اجاره خانه شرایط مورد اجاره تعداد اتاق‌ها تعداد ساکنان تعمیرات و بیمه، خرید و نگهداری لوازم، گرمایش، روشنایی، آب؛
- ب) غذا، نان، گوشت، سبزیجات، سیب زمینی و جز آن‌ها، شیر، تخم مرغ، ماهی، کره، روغن، ژامبون، شکر، نمک، ادویه، قهوه، آبلیمو، شراب و جز آن‌ها، توتون؛
- ج) لباس برای اولیا و کودکان، لباس شویی، آرایش شخصی، حمام، صابون و جز آنها؛
- د) هزینه‌های متفرقه: پست، وام‌ها و بهره‌های نزول خواران، مدرسه بچه‌ها و شهریه‌ها، کاغذ و کتاب، کمک به انجمن‌های دوستانه یا برای اعتصاب‌ها، انجمن‌های تعاونی و دفاع؛
- ه) هزینه‌هایی احتمالاً به سبب کارتان؛
- و) مالیات‌ها؛
۷۰. بکوشید تا یک بودجه‌ی هفتگی یا درآمد سالانه و هزینه‌ی خودتان و کودکانتان تنظیم کنید.
۷۱. شما در تجربه‌ی شخصیتان افزایش بیشتری را در بهای ملزومات زندگی نظیر غذا و پناهگاه در مقایسه با مزدها هشدار داده‌اید؟
۷۲. نوسانات در نرخ مزدها را که برای شما شناخته شده‌اند شرح دهید.
۷۳. کاهش مزدها را در ادوار رکود و بحران‌های صنعتی شرح دهید.
۷۴. از افزایش مزدها در به اصطلاح ادوار رونق بگویید.
۷۵. به توقف‌های کار در نتیجه‌ی تغییرات مد و بحران‌های خاص و عام توجه کنید. گزارش از تجارب خودتان از بیکاری‌های ناخواسته ارائه دهید.
۷۶. بهای کالایی که تولید می‌کنید یا بهای خدماتی که انجام می‌دهید را با بهای کارتان مقایسه کنید.
۷۷. به مواردی اشاره کنید که کارگرانی را می‌شناسید که با استقرار ماشین‌الات یا بر اثر اصلاحات دیگر از کار برکنار شدند.
۷۸. با توسعه‌ی ماشین‌الات و رشد بازدهی کار، شدت و مدت کار افزایش یا کاهش یافته است؟
۷۹. موردی را می‌شناسید که افزایش مزدها در نتیجه‌ی پیشرفت تولید صورت گرفته باشد؟
۸۰. تاکنون کارگران معمولی را شناخته‌اید که به سن پنجاه بازنشسته شده باشند و با پول کسب شده در توانایی‌شان به مثابه درآوردگان مزد زندگی کنند.
۸۱. در حرفه‌ی شما یک کارگر با سلامت متوسط به مدت چند سال می‌تواند به کار ادامه دهد؟
- ***
- بخش چهارم
۸۲. آیا سازمان‌های دفاع در حرفه‌ی شما وجود دارند، چگونه اداره می‌شوند؟ مصوبات و مقررات آن‌ها را ارسال کنید.

۸۳. در دوره‌ی کاری شما چند اعتصاب در حرفه‌ی شما روی داده است؟
۸۴. این اعتصابات تا چه مدت دوام داشت؟
۸۵. اعتصابات مزبور عمومی یا محدود بودند؟
۸۶. هدف آن‌ها افزایش دستمزد یا مقاومت در برابر کاهش دستمزد بود؟ یا نسبت به طول مدت روز کار اعتراض داشتند یا به سبب عوامل دیگر بود؟
۸۷. آن‌ها به چه نتایجی رسیدند؟
۸۸. بگوئید در مورد اعمال Prud hommes (میانجی‌ها یا حکم‌ها)^۱ چه فکر می‌کنید؟
۸۹. آیا حرفه‌ی شما از اعتصاب‌های کارگران حرفه‌های دیگر پشتیبانی کرد؟
۹۰. از احکام و مجازات‌های مقررهای کارفرمایان برای حرکت مزدبگیران خود گزارش تهیه کنید.
۹۱. آیا هیچ اتحادی از کارفرمایان به منظور تحمیل کاهش مزدها، افزایش ساعات کار یا جلوگیری از اعتصاب‌ها، یا به طور کلی برای ادامه شیوه‌ی خودشان شکل گرفته است؟
۹۲. هیچ موردی را سراغ دارید که در آن حکومت از نیروهای دولت برای قرار دادن آن‌ها در اختیار کارفرمایان علیه کارکنانشان سوء استفاده کرده باشد؟
۹۳. مواردی را می‌شناسید که در آن حکومت برای حمایت از کارگران علیه سخت‌گیری‌های کارفرمایان و اتحادهای غیرقانونی ایشان دخالت کرده باشد؟
۹۴. آیا حکومت قوانین کار موجود را علیه کارفرمایان به کار برده است؟ آیا بازرسان آن آگاهانه وظایف‌شان را اجرا کرده‌اند؟
۹۵. آیا در کارگاه یا در حرفه شما هیچ انجمنی برای موارد حادثه بیماری، مرگ، از کار افتادگی موقت سن کار و جز آن‌ها وجود دارد؟
۹۶. عضویت در این انجمن‌ها داوطلبانه یا اجباری است؟ آیا بودجه‌های آن‌ها فقط توسط کارگران نظارت می‌شود؟
۹۷. اگر کمک‌ها اجباری و زیر نظر کارفرمایان است آیا آنها از مزدها کسر می‌شوند؟ آیا به این کمک‌ها سودی پرداخت می‌گردد؟ آیا آنها به کارگرانی که ترک خدمت می‌کنند یا برکنار می‌شوند باز می‌گردند؟ شما مواردی را می‌شناسید که در آن کارگران از به اصطلاح صندوق‌های بازنشستگی زیر نظارت کارفرمایان که سرمایه‌ی آن‌ها از کارگران تأمین می‌شود سود برده باشند؟
۹۸. آیا در حرفه‌ی شما انجمن‌های تعاونی هست؟ اداره‌ی آنها چگونه است؟ آنها کارگران را از خارج به همان شیوه‌ی سرمایه‌داران استخدام می‌کنند؟ مصوبات و آیین‌نامه‌های آن‌ها را ارسال کنید.
۹۹. آیا کارگاه‌هایی در حرفه‌ی شما هستند که در آنها به کارگران تا حدی از طریق مزدها و تا حدی از به اصطلاح مشارکت‌ان در سودها پاداش می‌دهند. مبالغ دریافتی این کارگران را با دریافتی کارگران که اصلاً مشارکتی در سودها ندارند مقایسه کنید. اجبارهای کارگرانی را که در تحت این سیستم زندگی می‌کنند ارسال کنید. آیا آنان می‌توانند دست به اعتصاب بزنند؟ یا فقط اجازه دارند که خادمان ذلیل ارباب‌شان باشند؟
۱۰۰. وضع جسمانی، روحی و اخلاقی کارگران مرد و زن استخدامی در حرفه شما چیست؟
۱۰۱. تفسیرهای عمومی.

۱. the conseil des prud hommes کمیته‌ای داوری است در اختلافات میان کارگران و کارفرمایان.